

М. Д. ДЯЧЕНКОдоктор педагогічних наук, доцент
Класичний приватний університет**НАУКОВА ІНТЕРПРЕТАЦІЯ ІДЕЇ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО
ПОТЕНЦІАЛУ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ: ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ**

У статті розкрито сутність поняття “творчий потенціал”; висвітлено філософські, педагогічні та психологічні погляди на проблему розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки; визначено складники творчого потенціалу; окреслено алгоритм формування та розкриття творчих здібностей особистості майбутнього фахівця.

Ключові слова: майбутній фахівець, науковий підхід, особистість, професійна підготовка, розвиток, творчий потенціал, творчі здібності, творчість.

Розвиток активної, ініціативно-творчої, високоінтелектуальної, компетентної особистості майбутнього фахівця в умовах жорсткої професійної конкуренції значною мірою залежить від актуалізації творчого потенціалу студентів.

Актуальність порушеної у статті проблеми підкреслюється потребою в узагальненні наукових поглядів на дефініцію творчого потенціалу майбутнього фахівця, а теоретична значущість і недостатня розробленість цієї проблеми визначили тему статті, метою якої стало розкриття сутності поняття “творчий потенціал”; висвітлення філософських, педагогічних і психологічних підходів до інтерпретації ідеї розвитку творчого потенціалу майбутніх фахівців у процесі професійної підготовки; визначення складників творчого потенціалу; окреслення алгоритму формування та розкриття творчих здібностей особистості майбутнього фахівця.

Результати аналізу й узагальнення відповідних філософських, психологічних, педагогічних досліджень засвідчують постійну динаміку поглядів на розвиток творчого потенціалу майбутніх фахівців як одну з характеристик їхньої професійної діяльності.

Українськими та зарубіжними вченими розроблені різні аспекти вивчення проблеми розвитку творчого потенціалу особистості: філософські (П. Кравчук, М. Кузнецова, О. Чаплигін, І. Шпачинський та ін.), психолого-педагогічні (Є. Адакін, В. Андреев, Д. Богоявленська, Д. Гілфорд, Н. Касаткіна, О. Матюшкін, Е. Помиткін, О. Пехота, В. Рибалка, В. Роменець, К. Тейлор, В. Тигров, Торренс, Є. Яковлева та ін.).

Вивчення питань, пов'язаних із розвитком творчого потенціалу майбутніх фахівців, на нашу думку, слід починати з аналізу психолого-педагогічних праць зарубіжних та вітчизняних учених (Б. Ананьєв, В. Андреев, Ю. Бабанський, А. Богоявленська, А. Брушлинський, Р. Грановська, К. Роджерс, А. Маслоу, К. Тейлор, Е. Торренс, В. Рибалка,

В. Роменець, С. Сисоева та ін.), які розглядали феномен творчої особистості та чинники, що сприяють формуванню її творчих можливостей, мотивації творчої діяльності, розвитку здібностей і творчої активності студента.

У науковому світі налічується багато дефініцій творчого потенціалу особистості. З погляду філософії творчий потенціал людини полягає в її здатності творити світ і себе. На думку Платона, наприклад, людина від народження може мати творчі здібності, які будуть використані в її діяльності лише за умови, якщо людина особисто забажає творчо працювати. Платон, як і китайські філософи, вважав, що своєю творчістю людина може приносити користь не тільки собі, а й державі; але, якщо її діяльність не сприяє подальшому моральному та матеріальному розвитку суспільства, то в такому разі людина повинна припинити творити [13].

На думку Сократа, для пробудження й розвитку прихованих творчих якостей людини, пошуку нових знань, народження нею продуктивних ідей, доцільно використовувати діалогічний метод [12].

В епоху Відродження іспанський філософ Х. Уарте (в роботі “Дослідження здібностей до наук”) та німецький дослідник XVIII ст. Х. Вольф (“Психологія здібностей”) сформулювали теоретико-методологічні передумови формування психології обдарованості.

У XIX ст. англійський дослідник Ф. Гальтон досліджував особистісні можливості людини (“Дослідження людських здібностей та їх розвиток”), взаємозв’язок загальних і спеціальних здібностей, спадковий характер здатності до творчості.

Пізніше, у XX ст., психолог К. Спірмен розробив факторну модель обдарованості, зараховуючи творчу обдарованість до інтелектуальних здібностей. На думку К. Спірмена, будь-яка інтелектуальна діяльність містить загальне начало – “загальний фактор інтелекту”. Загальний (генеральний) фактор “G” утворює основу будь-яких успішних розумових дій (також цей фактор називають “загальний інтелект”). Окрім чинника “G” був виділений специфічний фактор “S”, який властивий тільки одному якомусь виду діяльності, діє лише в одній ситуації і використовується в окремих галузях для вирішення певних завдань.

Кожна людина має певні творчі здібності, які складають її творчий потенціал. Учений І. Павлов розподіляв творчі можливості за видом діяльності на логічний, художній і змішаний тип.

З погляду філософії кожна людина займається творчістю за умови не механічного, а творчого підходу до виконання своєї діяльності й прагнення вдосконалити її, збагатити чимось новим.

Сучасний український філософ О. Чаплигін під потенціалом особистості розуміє інтегральну якість, яка характеризує певний рівень зрілості її сутнісних сил як суб’єкта життєдіяльності і як індивідуальну цінність, що сприяє розширенню її можливостей в освоєнні суспільних відносин і власного саморозвитку [19].

Як зазначає П. Кравчук, творчий потенціал – це системоутворювальна якість особистості, в якій відображається характер взаємозв'язку всіх здібностей людини; це – інтегративне явище, що об'єднує сутнісні творчі сили особистості в реальній практиці й наддіяльнісних відносинах. Автор підкреслює, що творчий потенціал визначає властивість особистості “взаємопов'язувати”, інтегрувати дії для цілеспрямованого подолання конкретні суперечності з метою виходу за межі звичайного, досягнутого [8].

Поділяємо думку П. Кравчук про те, що “ключовий момент у системі підготовки спеціаліста з вищою освітою – розвиток його творчого потенціалу, тому що саме розвиненість пошукових, аналітичних, перетворювальних здібностей студента підвищує рівень засвоєння ним професійних знань, а також умінь і навичок соціальної орієнтації до нових умов, швидкого реагування на зміну ситуації, прийняття оперативних рішень” [8, с. 128], тобто творчий потенціал є стрижневою, надпрофесійною ознакою майбутнього фахівця.

Згідно з визначенням, яке пропонує культурологічний словник, творчий потенціал – “це інтегральна категорія людини, ядро її сутнісних сил, які виражають міру активності індивіда в процесі його самореалізації. Джерелом творчої активності людини є інформаційно-енергетичний обмін” [10, с. 318].

Французький психолог Ф. Полан трактував творчий потенціал особистості як прояв комплексу якостей людської волі, вважаючи, що чим організованіша й розвиненіша воля, тим більше сформований творчий потенціал. У психологічних розвідках трактування творчого потенціалу зводиться до прояву внутрішнього життя людини у процесі її взаємодії з іншими людьми (А. Ананьєв, К. Виготський, С. Франк).

На думку І. Кона, творчий потенціал включає в себе всі властивості особистості – мислення, волю, пам'ять, знання, переконання [7]. Ці якості, як зазначає російський вчений Є. Адакін, хоч і впливають на творчий потенціал людини, але їхня сукупність властивостей більше відображає кількісний бік можливості реалізації людського “Я” [1, с. 4].

Якісна характеристика творчого потенціалу, за словами В. Овчиннікова, полягає не в наявності цих та інших властивостей самих по собі, а в характері їх взаємозв'язку і спрямованості. Творчий потенціал і його прояв (активність) знаходяться у сфері якісної динаміки властивостей особистості в її співвідношенні з конкретною діяльністю [11]. В якісній характеристиці творчого потенціалу виражається єдність людського “Я” – природного й соціального, наявність природних здібностей до творчості і необхідність їх розвитку в умовах життєдіяльності. Творчий потенціал відображає властивість особистості інтегрувати власні дії щодо цілеспрямованого подолання певного протиріччя з метою виходу за межі звичайного, досягнутого, тобто це саме ті сили, що сприяють реалізації особистістю власного “Я”.

У педагогіці та психології творчий потенціал розглядається як сукупність умінь, навичок, можливостей, що визначають рівень розвитку особистості. В. Моляко доводить, що творчий потенціал складається з природних здібностей, спрямованості інтересів, загального інтелекту, швидкості засвоєння нової інформації, допитливості, бажання створювати щось нове, наполегливості, цілеспрямованості, працьовитості; зі швидкого оволодіння професійними вміннями та навичками, майстерністю виконання певних дій; здатністю до реалізації власних стратегій і тактики вирішення різних проблем, завдань, пошуку виходу зі складних нестандартних, екстремальних ситуацій.

Розкриваючи педагогічні механізми розвитку творчих можливостей, розглядаючи їх як сукупність творчих якостей особистості, що відображають специфіку її спрямованості, творчі вміння та індивідуальні особливості психічних процесів, С. Сисоєва вказує на те, що творчі здібності у процесі навчання розвиваються, змінюються залежно від умов, культури, активності й інтересів особистості, а рівень сформованості творчих можливостей студента – це визначені психічні процеси, які перебувають у діалектичній єдності й нерозривному зв'язку, що відображає рівень розвитку та ступінь актуалізації творчого потенціалу.

У дослідженнях із педагогіки серед складників творчого потенціалу виокремлюються інтелект, розвинена творча уява, здібності, творче мислення (С. Смирнов). Творчим потенціалом людини вважається розвиток діяльності з ініціативи самої особистості (Д. Богоявленська, В. Кан-Калик), соціально-психологічна установка на нетрадиційне вирішення протиріч об'єктивної реальності (Є. Адакін, Н. Касаткіна).

На думку О. Матюшкіна, найвагомішою характеристикою і структурним компонентом творчого потенціалу є пізнавальна потреба як основа пізнавальної мотивації особистості, що виявляється в позитивному ставленні молодої людини до новизни ситуації, у бажанні відкрити нове у звичайному, у високій вимогливості до кольорів, форм, звуків [14].

Визначаючи творчий потенціал як інтегративну властивість особистості, що характеризує міру можливостей здійснювати творчу діяльність, готовність і здатність до творчої самореалізації та саморозвитку, В. Моляко називає його системою, яка абсолютно прихована від зовнішнього споглядання та й сам носій творчого потенціалу не завжди усвідомлює його присутність і не надає значення своїм творчим здібностям. А їх можна розпізнати лише за результатами його діяльності, за нестардатно створеним оригінальним продуктом.

За словами В. Моляко, творчий потенціал складається з задатків, нахилів, інтересів, їх спрямованості та частоти, загального інтелекту, швидкості засвоєння нової інформації, допитливості, бажання створювати щось нове, наполегливості, цілеспрямованості, працелюбності; зі швидкого оволодіння вміннями, навичками, майстерністю виконання певних дій; здібності до реалізації власних стратегій і тактик різних проблем, завдань, по-

шуку виходу зі складних нестандартних, екстремальних ситуацій [9]. Творча особистість, на думку В. Моляко, має вищий ступінь розвитку, підготовленості до конкретних видів діяльності, до життя в цілому, до зміни стилів поведінки, до пошуків виходу з кризових станів, до найбільш конструктивної, раціональної поведінки в так званих, граничних станах [9, с. 4].

Особливої уваги заслуговує й позиція А. Деркача, який наголошує на тому, що пріоритетними характеристиками творчого потенціалу є творча спрямованість професійних інтересів, потреба в новаторській діяльності, здібність до новацій, високий рівень загального і деяких спеціальних видів інтелекту, здібність до формування асоціативних зв'язків, розвинена уява, сильна волева регуляція поведінки і діяльності, самостійність, уміння управляти своїм станом, зокрема й стимулювати свою творчу активність. Учений вважає, що високий творчий потенціал, який виявляється у професійній діяльності, творчому пошуку, вмінні приймати ефективні та нестандартні рішення, прямо пов'язаний із рівнем професіоналізму особистості [2, с. 171].

Цікавими, на нашу думку, є позиція В. Александрової, яка розглядає творчий потенціал у єдності з духовним, зауважуючи, що “об'єднання свідомості та підсвідомості через духовність дозволяє особистості досягти надзвичайної сили натхнення, піднятися на вершину творчості” [3, с. 45].

Серед основних творчих якостей особистості С. Сисоєва виокремлює:

- підсистему спрямованості: позитивне уявлення про себе (адекватна самооцінка), бажання пізнати себе; творчий інтерес, допитливість; потяг до пошуку нової інформації, фактів, мотивація досягнення;

- підсистему характерологічних особливостей: сміливість; готовність до ризику; самостійність; ініціативність; упевненість у своїх силах і здібностях; цілеспрямованість; наполегливість; уміння довести розпочату справу до кінця; працелюбність; емоційна активність;

- підсистему творчих умінь: проблемне бачення; здатність до висування гіпотез, оригінальних ідей; здатність до дослідницької діяльності; розвинуте уявлення, фантазія; здатність до виявлення протиріч; здатність до подолання інерції мислення; уміння аналізувати, інтегрувати та систематизувати інформацію; здатність до продуктивного міжособистісного спілкування;

- підсистему індивідуальних особливостей психічних процесів: напруженість уваги, альтернативність мислення; дивергентність мислення; точність мислення; асоціативність пам'яті; свіжість, самостійність, цілісність, синтетичність сприйняття; пошуково-перетворювальний стиль мислення [16, с. 3].

Розглядаючи їх як сукупність творчих якостей особистості, що відображають специфіку її спрямованості, творчі вміння та індивідуальні особливості психічних процесів, дослідниця зазначає, що творчі можливості у процесі навчання розвиваються, змінюються залежно від умов, культури,

активності й інтересів особистості. Як стверджує науковець, рівень сформованості творчих можливостей студента – це “спрямованість, визначені психічні процеси, що виступають у діалектичній єдності й нерозривному зв’язку” – відображає рівень розвитку і ступінь актуалізації творчого потенціалу [16, с. 107].

У контексті розвитку творчого потенціалу майбутнього фахівця привертає підхід О. Половинкіна й В. Попова, згідно з яким творчі здібності людини формуються у трьох вимірах:

1) психологічному: орієнтація на нове; спрямування на перетворення світу; відкритість до нового, потреба в інформації; уміння захоплюватись, дивуватися, коригувати власні погляди, вирішувати психологічні проблеми творчості; здатність працювати в умовах невизначеності;

2) гносеологічному: широкий кругозір, гнучке образне мислення, усвідомлення відносності інформації, здатність до аналізу, узагальнення й інтеграції отриманої інформації, вміння знаходити й реалізувати власний підхід, досвід розв’язування творчих завдань, інтерес до результату своєї діяльності, орієнтація на складні проблеми, методологічна й методична підготовка;

3) соціальному: усвідомлення соціальної значущості творчої діяльності, стійка потреба у творчості, мотивація творчої діяльності, потреба в самовираженні, схильність до самокритики, доброзичливість, альтруїзм, оптимізм, здатність працювати в колективі, вміння організувати особисту творчу діяльність і творчість інших людей [18].

Творчий потенціал складається з природних здібностей, спрямованості інтересів, загального інтелекту, швидкості засвоєння нової інформації, допитливості, наполегливості, цілеспрямованості, працьовитості; з бажання створювати щось нове; зі швидкого оволодіння уміннями, навичками, майстерністю виконання певних дій; здатності до реалізації власних стратегій і тактики вирішення різних завдань, пошуку виходу зі складних нестандартних, екстремальних ситуацій.

На думку В. Андреева, творчі здібності студентів у навчально-творчій діяльності проявляються в допитливості, інтересі, відчутті захопленості, емоційному підйомі, прагненні до творчих досягнень, до лідерства, до отримання високої оцінки, особистої значущості, творчої діяльності, самоосвіти, самовиховання; а комунікативні здібності полягають у здатностях використовувати досвід інших, співпрацювати з ними, організовувати, відстоювати свою точку зору, переконувати інших, уникати конфліктів [4].

Нам імponує науковий підхід до проблеми творчого потенціалу особистості студента, висвітлений Є. Адакінім, який визначає творчий потенціал як інтегративну якість особистості, що відображає міру можливостей реалізації її творчих здібностей і творчих сил в реальній освітній практиці, орієнтованій на отримання принципово нових соціально значущих, самостійно вироблених умінь, навичок і здібностей до дії і результату їх реалізації в тій чи іншій сфері професійної діяльності [1].

Учений стверджує, що в основі процесу становлення та розвитку творчого потенціалу знаходиться діалектичне протиріччя як елемент системи причинно-наслідкових зв'язків [1; 5], певним чином заперечуючи погляди, що існували в науковій думці 70-х рр. ХХ ст. щодо витоків творчого потенціалу, зокрема думку дослідниці Н. Кирилової, яка стверджувала, що діалектичне протиріччя – це універсальне джерело розвитку процесу формування творчого потенціалу особистості, його фундаментальна структура. Протиріччя визначає побудову, організацію, закономірний зв'язок і єдність, цілісність всього творчого процесу, різноманіття взаємних переходів матеріального й ідеального, необхідного і випадкового, зовнішнього і внутрішнього, загального й окремого, об'єктивного та суб'єктивного. Виступаючи джерелом руху і саморуху природи і суспільства протиріччя все ж не може бути рушійною силою творчого процесу [6, с. 51].

Український педагог сучасності Т. Сущенко, акцентуючи увагу на формуванні “генетичної потреби у творчій самостійності, яка буде потрібна протягом усього життя”, виокремлює “якісно нове бачення себе, своєї ролі й участі в педагогічному процесі, що вимагає реальних і глибинних змін у професійній діяльності його організатора – викладача” [17, с. 386]. Ці погляди є концептуально важливими для нашого дослідження.

Розвиток творчих здібностей, їх актуалізація, як стверджують Н. Касаткіна, Є. Адакін, відбувається у процесі подолання протиріч між реальним рівнем творчого потенціалу суб'єкта і рівнем, необхідним для вирішення поставленої проблеми. Як стверджують дослідники, протиріччя між внутрішніми потребами людини у творчому розвитку та умовами діяльності, що забезпечують чи не забезпечують цей процес, і є джерелом становлення творчого потенціалу особистості студента, в міру подолання якого творчий потенціал розвивається і формується творча особистість [5, с. 14].

Творчий потенціал – це складна інтегральна особистісно-діяльнісна характеристика людини, що включає в себе інтелектуальний, мотиваційний і саморозвивальний компоненти. Саме вони відображають сукупність особистісних якостей і здібностей майбутнього фахівця, його психологічний стан, знання, вміння та навички, необхідні для здійснення розвитку і саморозвитку особистості через актуалізацію власних творчих сил і можливостей у навчанні та позааудиторній роботі.

Розвиток творчого потенціалу майбутнього фахівця є цілісним процесом активізації творчих здібностей студента, збагачення його особистості професійно значущими рисами та властивостями, умінням доводити знання до творчого, перетворювального рівня шляхом формування конкретних особистісних і професійних рис, розвитку загальних творчих сил студента.

Аналіз широкого спектра праць із науково-педагогічної літератури засвідчив, що поняття “творчий потенціал” за головним концептом розглядається з різних позицій, здебільшого як виключно креативне явище, осно-

вою якого, на думку М. Згуровського, є принцип “створи”, замість принципу “повтори” – як незворотна якісна зміна психологічного статусу особистості, як спосіб реагування людини на вплив соціального середовища, активність людини у зміні самої себе (Б. Ананьєв, Л. Виготський, Б. Вульф, С. Рубінштейн) і як вищий етап її розвитку.

У науковому світі творчий потенціал розглядається як активність людини (Д. Богоявленська, О. Нікулін, А. Савченко); як її здатність реагувати та змінювати навколишній світ (Б. Теплов); як складна динамічна система взаємодії людини з сіспільством (К. Абульханова-Славська, В. Дружинін); як особливий вид розумової та практичної діяльності (К. Платонов); як здатність людини творити добро і надавати підтримку іншій людині (Л. Мардахаєв).

Творчий потенціал особистості визначається як складна система генетичних та психологічних властивостей, інтегральна цілісність природних і соціальних сил людини, сукупність здібностей і можливостей до здійснення творчої діяльності, продукування творчих стратегій і тактик у даному процесі, які дозволяють знаходити унікальне, принципово нове вирішення проблем, а також забезпечення суб’єктивної потреби особистості у творчій самореалізації та саморозвитку.

Отже, у вирішенні проблеми розвитку творчого потенціалу особистості перетинаються інтереси філософії, історії, педагогіки, психології, економіки, генетики, фізіології, ергономіки, тому до дефініції творчого потенціалу існують різні наукові підходи, що ґрунтуються на визначенні предмета, цільових установок, методологічної основи поняття.

У процесі аналізу наукової літератури з окресленої проблеми з’ясовано, що чіткі межі визначення поняття “творчий потенціал” наразі відсутні: його трактують як творчі здібності, творчу діяльність, як синонім творчої активності. У загальнофілософському сенсі творчий потенціал розуміється як сукупність можливостей цілеспрямованої перетворювальної діяльності. З погляду педагогіки і психології творчий потенціал розглядається як генетична потреба особистості у творчій самостійності, основа пізнавальної мотивації, інтегративна властивість особистості, готовність до творчого саморозвитку, як розвинена творча уява, здібності до новацій, творче мислення тощо.

Список використаної літератури

1. Адакин Е. Е. Формирование творческого потенциала студентов вуза в условиях системы заочного обучения : монография / Е. Е. Адакин ; ред. Н. Э. Касаткина. – Томск : Изд-во Том. ун-та, 2005. – 328 с.
2. Акмеология : учебное пособие / А. Деркач, В. Зазыкин. – СПб. : Питер, 2003. – 256 с.
3. Александрова В. Г. Возрождение духовных традиций гуманной педагогики / В. Г. Александрова // Педагогика. – 2008. – № 6. – С. 42–47.
4. Андреев В. И. Педагогика творческого саморазвития. Инновационный курс / В. И. Андреев. – Казань, 1998. – 317 с.

5. Касаткина Н. Э. Противоречия как источник развития творческого потенциала студентов / Н. Э. Касаткина, Е. Е. Адакин // Вестник ТГПУ. – 2005. – Вып. 2 (46). – Серия : педагогика. – С. 11–15.
6. Кириллова Н. Н. К вопросу о гносеологическом анализе личностных характеристик творца / Н. Н. Кириллова // Человек и творчество. – М., 1973. – С. 45–65.
7. Кон И. С. Психология ранней юности / И. С. Кон. – М. : Просвещение, 1989. – 255 с.
8. Кравчук П. Ф. Формирование творческого потенциала личности в системе высшего образования : автореф. дис... докт. филос. наук / П. Ф. Кравчук. – М., 1992. – 32 с.
9. Моляко В. О. Психологічна теорія творчості / В. О. Моляко // Обдарована дитина. – 2004. – № 6. – С. 2–9.
10. Новейший культурологический словарь : термины, биографические справки, иллюстрации / авт.-сост. : В. Д. Лихвар, Е. А. Подольская, Д. Е. Погорелый. – Ростов н / Д : Феникс, 2010. – 411 с.
11. Овчинников В. Ф. Научно-технический прогресс и развитие творческого потенциала работника производства / В. Ф. Овчинников. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1974. – 214 с.
12. Оселедчик М. Б. Диалоги Сократа глазами логика / М. Б. Оселедчик // Логико-философские исследования. – М., 1991. – Вып. 2. – С. 146 – 156.
13. Платон. Держава / Платон ; [пер. з давньогрец. Д. Коваль]. – К. : Основи, 2000. – 355 с.
14. Развитие творческой активности школьников / [Науч.-исслед. ин-т общей и педагогической психологии Акад. пед. наук СССР ; под ред. А. М. Матюшкина]. – М. : Педагогика, 1991. – 160 с.
15. Сисоева С. О. Особливості процесу творчості й їх врахування у професійній підготовці фахівців / С. О. Сисоева // Проблеми та перспективи формування національної гуманітарно-технічної еліти : зб. наук. праць. – Х. : НТУ “ХПІ”, 2002. – Вип. 3. – С. 105–111.
16. Сисоева С. О. Підготовка вчителя до формування творчої особистості учня / С. О. Сисоева. – К. : Полиграфкнига, 1996. – 406 с.
17. Сущенко Т. І. Пріоритети сучасної освіти та педагогіки з позицій планетарного підходу / Т. І. Сущенко // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах : зб. наук. пр. / редкол. : Т. І. Сущенко (голов. ред.) та ін. – Запоріжжя, 2009. – № 2. – С. 382–389.
18. Техническое творчество : теория, методология, практика [Электронный ресурс] : энциклопедич. словарь-справочник / [под ред. А. И. Половинкина, В. В. Попова]. – Режим доступа к словарю: <http://doc.unicor.ru/tt/445.html>.
19. Чаплигін О. К. Творчий потенціал людини як предмет соціально-філософської рефлексії : дис... д-ра філос. наук: 09.00.03 / О. К. Чаплигін ; Харківський національний автомобільно-дорожній ун-т. – Х., 2001. – 428 с.

Стаття надійшла до редакції 04.09.2015.

Дяченко М. Д. Научная интерпретация идеи развития творческого потенциала будущих специалистов: исторический аспект

В статье раскрыта сущность понятия “творческий потенциал”; рассмотрены философские, педагогические и психологические взгляды на проблему развития творческого потенциала будущих специалистов в процессе профессиональной подготовки; определены составляющие творческого потенциала; очерчен алгоритм формирования и раскрытия творческих способностей личности будущего специалиста.

Ключевые слова: *будущий специалист, научный подход, личность, профессиональная подготовка, развитие, творческий потенциал, творческие способности, творчество.*

Dyachenko M. Scientific Interpretation of the Idea of Development of Creative Potential of Future Specialists: Historical Aspect

The article reveals the essence of the concept “creative potential”; are considered the philosophical, pedagogical and psychological views on the problem of development of creative potential of future specialists in the process of professional training; identifies the components of creative potential; outlines the algorithm of formation and disclosing of creative abilities of future specialist. In the process of analysis of the scientific literature on this problem found that a clear boundary definition of the concept “creative potential” in the present time: it is interpreted as creative abilities, creative activity, as a synonym of creative activity.

Creative potential is made up of natural abilities, orientation, General intelligence, speed of assimilation of new information, curiosity, perseverance, dedication, hard work; the desire to create something new; from quick mastery of skills, mastery of certain actions; the ability to implement their own strategies and tactics to solve various problems, and find out of complicated non-standard and extreme situations.

The development of an active, initiative-creative, highly intelligent, competent personality of a future specialist in the conditions of tough professional competition largely depends on the actualization of creative potential of students. From the point of view of pedagogy and psychology of creative potential is seen as a genetic need for the individual to creative self-sufficiency, the basis of cognitive motivation, the integrative property of the individual, readiness for creative self-development, as a developed creative imagination, ability to innovate, creative thinking, and the like.

Key words: *future specialist, scientific approach, personality, training, development, creativity, creativity, creativity.*